

SPRÁVA

o mimoriadnom zhoršení vôd na Slovensku v roku 2023

Slovenská inšpekcia životného prostredia, útvar inšpekcie ochrany vôd (ďalej len „inšpekcia“) je odborný kontrolný orgán, prostredníctvom ktorého Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky vykonáva hlavný štátny vodoochranný dozor vo veciach ochrany vôd a hospodárenia s vodami podľa zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „vodný zákon“).

V rámci hlavného štátneho vodoochranného dozoru inšpekcia okrem iného preberá aj hlásenie o mimoriadnych zhoršeniach kvality vôd alebo mimoriadnych ohrozeniach kvality vôd (ďalej len „MZV“). Podľa ustanovenia § 41 ods. 1 vodného zákona MZV je náhle, nepredvídané a závažné zhoršenie alebo závažné ohrozenie kvality vôd spôsobené vypúšťaním odpadových vôd alebo osobitných vôd bez povolenia alebo spôsobené neovládateľným únikom znečisťujúcich látok, ktoré sa prejavujú najmä zafarbením alebo zápachom vody, tukovým povlakom, vytváraním peny na hladine, výskytom uhynutých rýb alebo výskytom znečisťujúcich látok v prostredí súvisiacom s povrchovou vodou alebo podzemnou vodou.

Každý, kto zistí príznaky MZV, je povinný, bez zbytočného odkladu ohlásiť túto skutočnosť inšpekcii. Inšpekcia prostredníctvom miestne príslušných odborov inšpekcie ochrany vôd Inšpektorátov životného prostredia (ďalej len „OIOV“) riadi práce pri riešení MZV a je oprávnená v rámci jeho riešenia ustanoviť pracovnú skupinu zo zástupcov orgánov štátnej vodnej správy, pôvodcu MZV, ak je pôvodca známy, správcu vodného toku, užívateľa rybárskeho revíru, poverenej osoby, záchranných zložiek integrovaného záchranného systému, obcí alebo iných právnických osôb a fyzických osôb.

V rámci pracovnej skupiny je inšpekcia oprávnená uložiť pôvodcovi príkazy na vykonanie bezprostredných opatrení na zneškodnenie MZV a odstránenie jeho škodlivých následkov.

V roku 2023 na základe prijatých hlásení OIOV zaevidovali **214** oznámení o možných príznakoch MZV (čo je v porovnaní s rokom 2022 pokles o 17 oznámení), pričom v **89** prípadoch sa riešením **nezistilo naplnenie znakov MZV** podľa ustanovenia § 41 ods. 1 vodného zákona, a preto boli vyradené z evidencie. Zo **125** udalostí, ktoré **naplnili znaky MZV** sa v **54** prípadoch MZV prejavilo na povrchových vodách a v **71** prípadoch boli znečistené alebo ohrozené podzemné vody.

Prehľad o počte nahlásených udalostí za rok 2023, evidovaných inšpekciou v členení podľa jednotlivých OIOV, je uvedený v tabuľke č. 1.

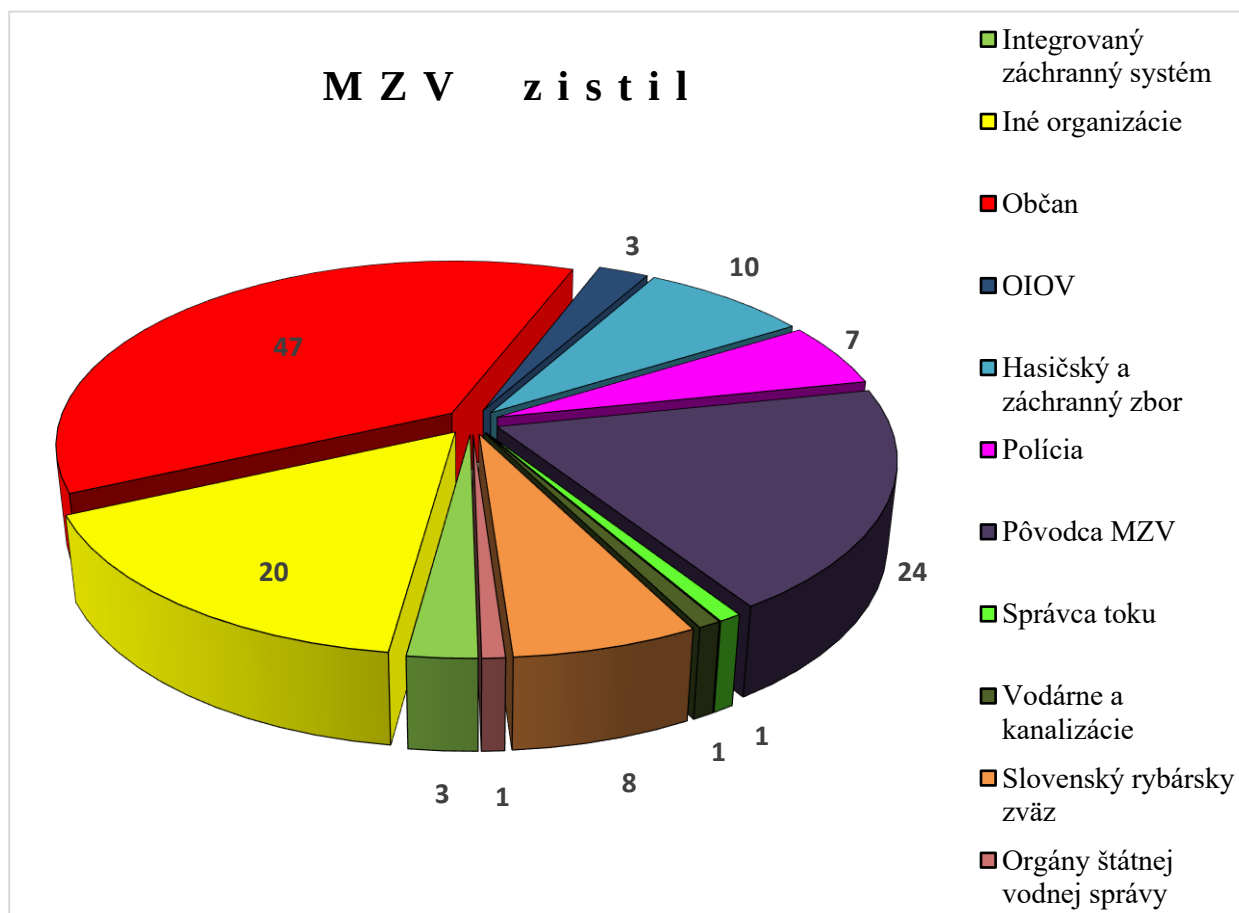
Tabuľka č. 1

OIOV	Počet MZV		Mimoriadne zhoršenie vôd (MZV)					
			Povrchové vody			Podzemné vody		
	Ohlásené	Naplnili znaky	Celkový počet	Vodárenské toky	Hraničné toky	Celkový počet	Znečistené	Ohrozené
BA	40	21	7	0	0	14	0	14
SP NR	13	12	5	0	0	7	2	5
ZA	45	32	20	0	1	12	0	12
BB	47	23	14	0	0	9	0	9
KE	54	29	7	0	0	22	3	19
SP SNV	15	8	1	0	0	7	0	7
Spolu	214	125	54	0	1	71	5	66

BA - OIOV Bratislava, SP NR - OIOV Stále pracovisko Nitra, BB - OIOV Banská Bystrica, ZA - OIOV Žilina, KE - OIOV Košice, SP SNV - OIOV Stále pracovisko Spišská Nová Ves.

Z celkového počtu MZV, ktoré naplnili znaky MZV (125) možno konštatovať, že MZV zistili a nahlásili predovšetkým občania SR a to v **47** prípadoch (37,6 %). Celkový prehľad o tom, **kto zistil** MZV je uvedený v grafe č. 1.

Graf č. 1.

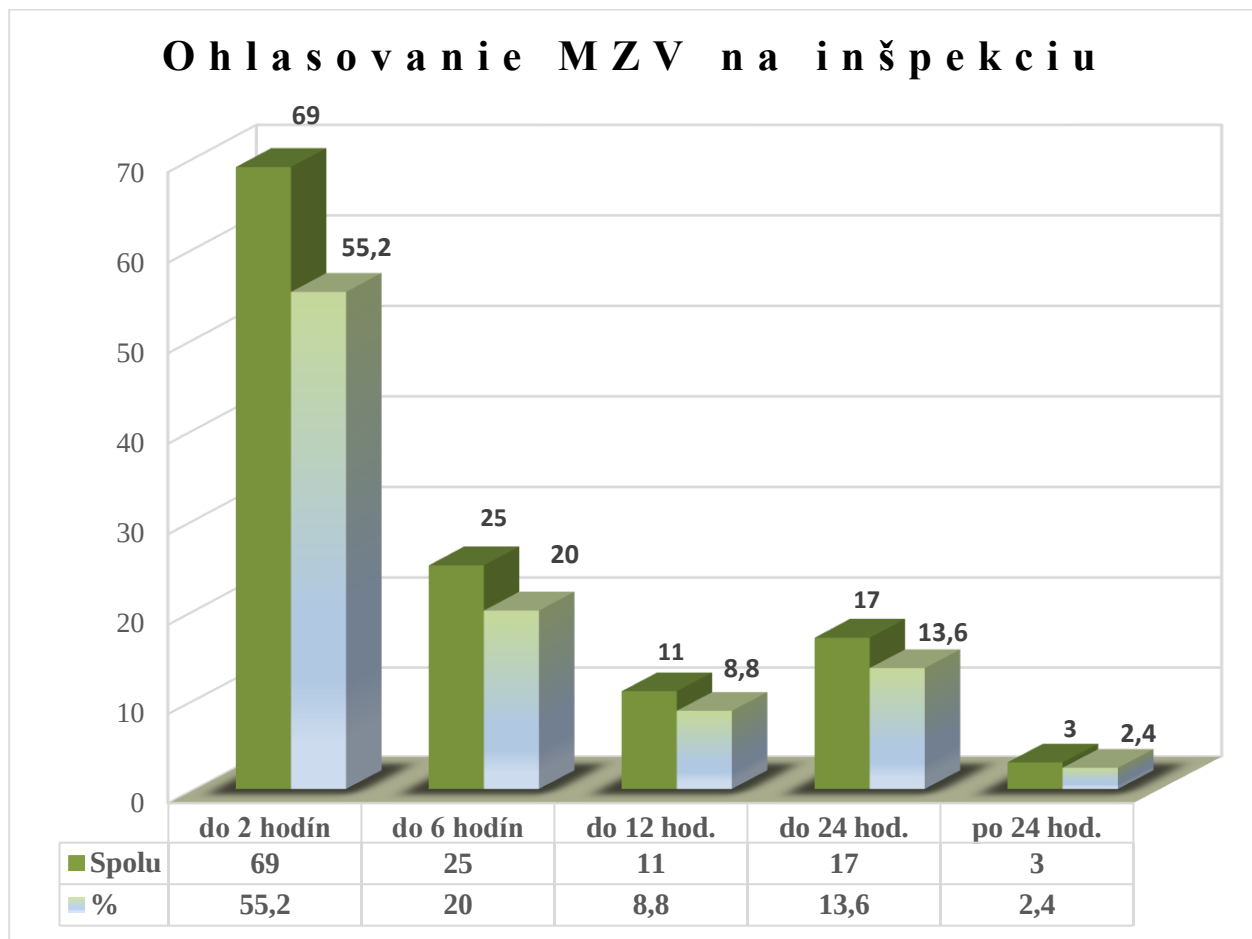
V roku 2023 z celkového počtu MZV, ktoré naplnili znaky MZV (125) boli v **101 prípadoch** (80,8 %) **zistení pôvodcovia MZV**. Úspešnosť zistených pôvodcov MZV úzko súvisí so včasným ohlasovaním MZV a bezodkladným riešením MZV zo strany OIOV vďaka výkonu ich nepretržitej služobnej pohotovosti. Jednou z hlavných príčin nezistenia pôvodcu MZV je najmä oneskorené ohlásenie MZV, t. j. po viac ako 6 hodinách od jeho vzniku. V roku 2023 bolo až **31 prípadov** MZV (24,8 %) ohlásených po 6 hodinách od vzniku MZV.

Prehľad časových relácií hlásenia vzniknutých resp. zistených MZV na inšpekciu v členení podľa jednotlivých OIOV, je uvedený v tabuľke č. 2 a grafe č. 2.

Tabuľka č. 2

Časové relácie ohlasovania MZV na SIŽP					
	do 2 hodín	do 6 hodín	do 12 hod.	do 24 hod.	po 24 hod.
BA	18	0	2	0	1
SP NR	5	4	0	2	1
ZA	25	2	4	1	0
BB	15	5	1	1	1
KE	3	12	1	13	0
SP SNV	3	2	3	0	0
Spolu	69	25	11	17	3
%	55,2	20	8,8	13,6	2,4

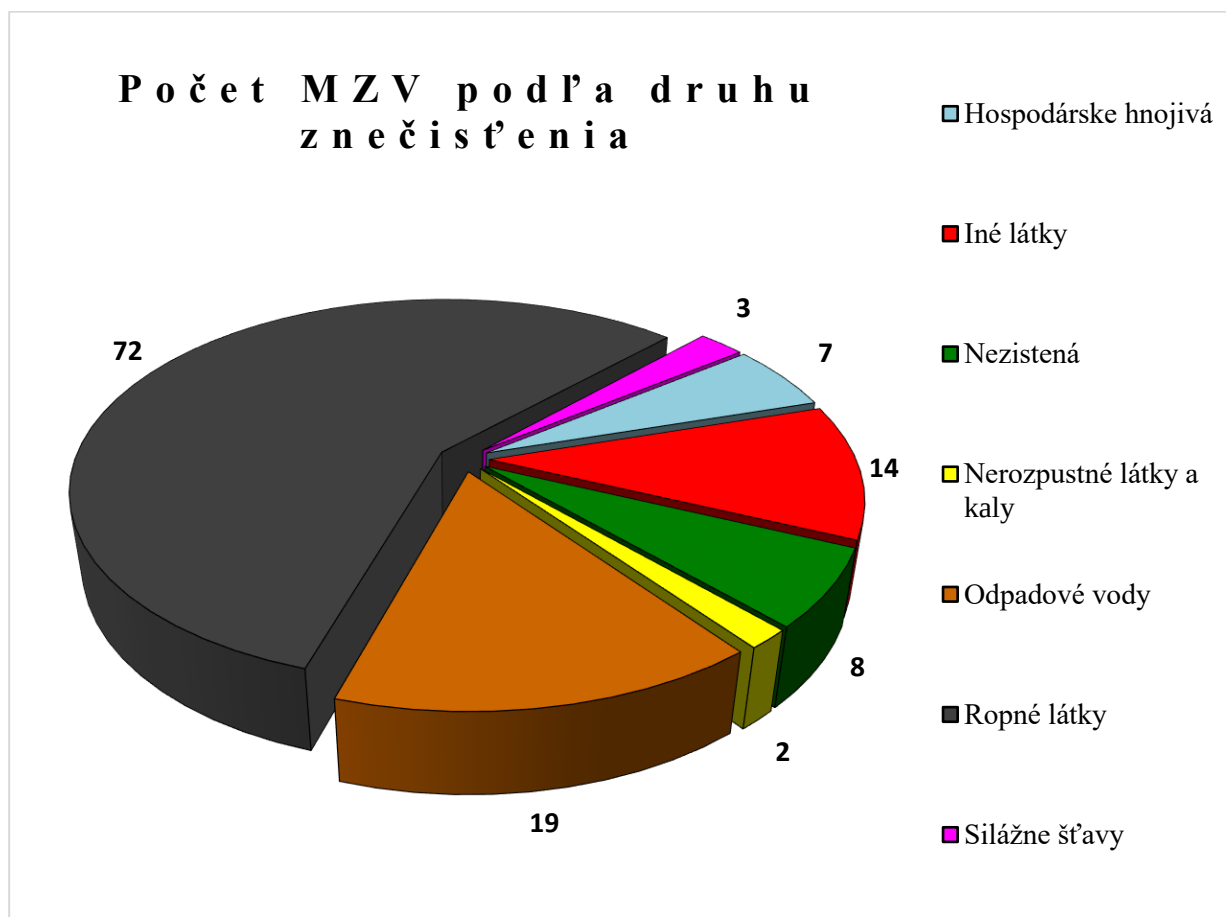
Graf č. 2

Príčinou vzniku MZV v roku 2023 bol predovšetkým únik znečisťujúcich látok do prostredia súvisiaceho s vodou, vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých ekosystémov. Najvýznamnejšia skupina znečisťujúcich látok, ktorá v roku 2023 spôsobila MZV, boli **ropné látky** a to až v **72** prípadoch (57,6 %). Ďalším významným druhom znečistenia, ktorý sa podieľal na vzniku MZV, boli **odpadové vody a ich vypúšťanie** do povrchových vôd alebo podzemných vôd bez povolenia orgánu štátnej vodnej správy, čo predstavovalo **19** prípadov (15,2 %).

Celkový prehľad o jednotlivých druhoch znečistenia, ktoré zapríčinili MZV v roku 2023 je uvedený v grafe č. 3.

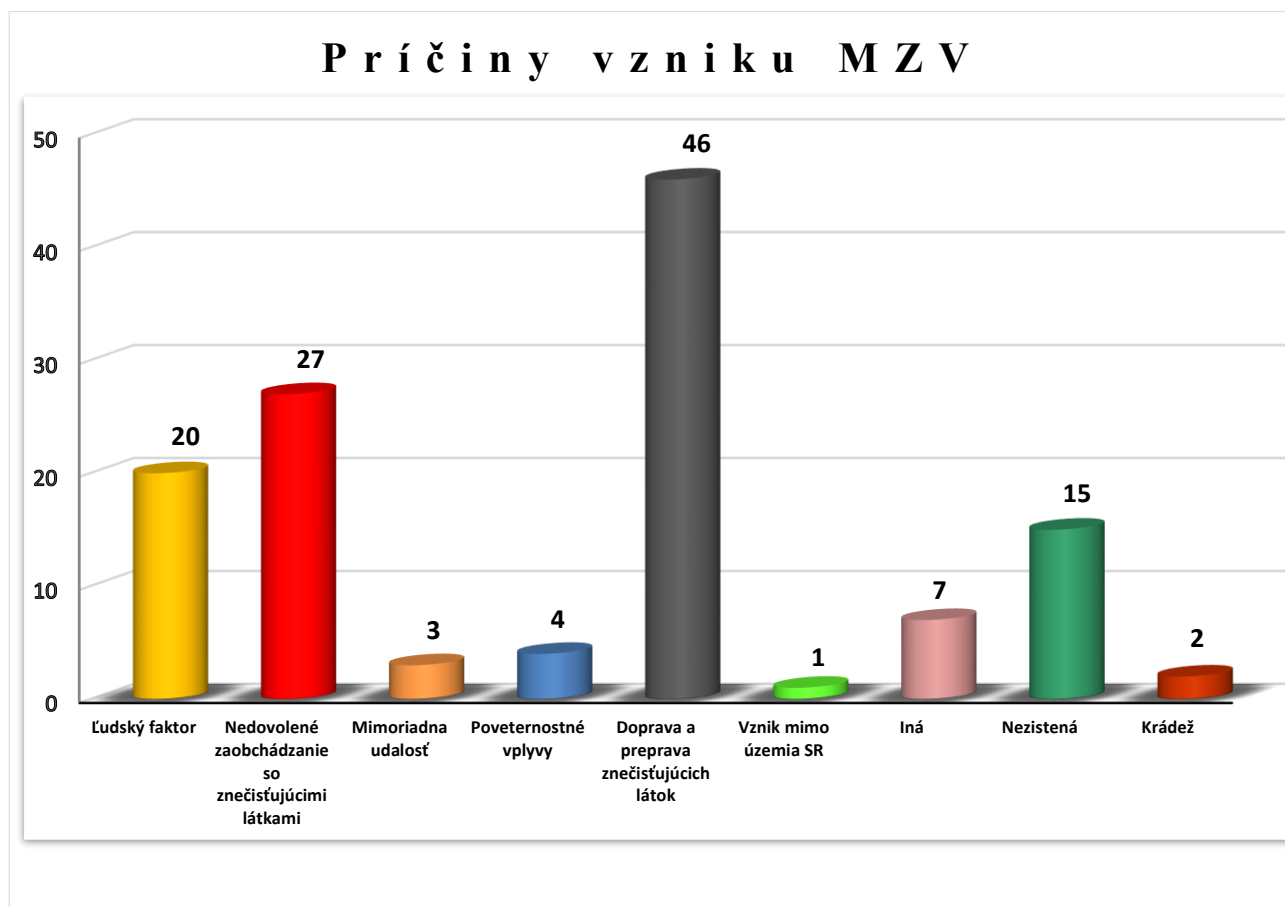
Graf č. 3.

Z riešenia MZV v roku 2023 vyplynulo, že medzi najčastejšie príčiny vzniku MZV možno zaradiť **dopravu a prepravu znečisťujúcich látok** a to v **46** prípadoch (36,8 %) a súčasne **nedovolené zaobchádzanie so znečisťujúcimi látkami**, ktoré predstavovalo **27** prípadov (21,6 %), pričom išlo najmä o nedostatočnú údržbu a zlý technický stav zariadení na skladovanie znečisťujúcich látok, či nevhodné technické riešenie. V **20** prípadoch (16,0 %) bolo MZV zapríčinené **zlyhaním ľudského faktora**, predovšetkým išlo najmä o nezodpovednosť a nedodržanie technických postupov pri zaobchádzaní so znečisťujúcimi látkami. Ďalšie prípady MZV, ktoré boli menej významné z hľadiska počtu MZV, boli zapríčinené mimoriadnou udalosťou ako sú požiar a výbuch (3 prípady), poveternostnými vplyvmi (4 prípady), krádežami transformátorov (2 prípady), resp. vznikli v dôsledku inej príčiny (7 prípadov). V **15** prípadoch MZV (12,0 %) sa **nedala zistiť príčina vzniku MZV**, a to najmä v dôsledku oneskoreného hlásenia MZV. V roku 2023 vzniklo **1** MZV **mimo územia Slovenskej republiky**, pričom došlo k úniku tekutej zložky organického hnojiva do vodného toku Bošáčka, ktorý je hraničným vodným tokom s Českou republikou.

Príčiny vzniku MZV za rok 2023 sú uvedené v grafe č. 4.

Graf č. 4

V rámci riešenia MZV bolo ďalej zistené, že z celkového počtu 125 MZV, spôsobila **46** prípadov MZV doprava (dopravná nehoda, resp. dopravná udalosť), pričom z toho automobilová doprava a preprava spôsobila MZV v **34** prípadoch, železničná preprava v **10** prípadoch a v **2** prípadoch išlo o MZV v dôsledku leteckej nehody. V automobilovej doprave a preprave (34 MZV) v **13** prípadoch MZV spôsobili slovenskí dopravcovia a prepravcovia a v **21** prípadoch MZV spôsobili zahraniční dopravcovia a prepravcovia. V týchto prípadoch väčšinou práce na odstránení znečistenia z telesa cesty a príľahlého kontaminovaného terénu vykonal správca komunikácie prostredníctvom externej spoločnosti, ktorá si vynaložené náklady neskôr uplatnila cez „zelenú kartu“ pôvodcu MZV. V súvislosti s dopravnými nehodami dochádzalo hlavne k úniku pohonných látok a prevádzkových kvapalín - ropných látok (motorová nafta, motorový olej a pod.), ktoré sú podľa vodného zákona znečisťujúce látky. K úniku znečisťujúcich látok dochádzalo na pozemnú komunikáciu, t. j. cestné teleso a následne na príľahlý rastlý terén, ktoré sú jeho súčasťou (napr. priekopy, rigoly, násypy, zárezy do svahov a pod.). V prípade úniku znečisťujúcich látok na rastlý terén dochádzalo k jeho znečisteniu a následne ku kontaminácii prostredia súvisiaceho s vodou a od vôd priamo závislých ekosystémov.

V kontrolovanom období z celkového počtu riešených MZV, ktoré naplnili znaky MZV (125) bol v **10** prípadoch MZV zistený **úhyn rýb**, čo predstavovalo 8,0 % .

Priamo na vodnom toku Dunaj nebolo v roku 2023 zaevidované žiadne MZV, čo je oproti minulým rokom pozitívne zlepšenie, najmä vo vzťahu k ochrane a zlepšovaniu kvality vody tohto významného medzinárodného vodného toku, ktorý spolu s tokom Malého Dunaja tvorí hlavnú dotáciu vôd pre Chránenú vodohospodársku oblasť Žitný ostrov a ovplyvňuje podzemné vody Žitného ostrova ako najdôležitejšieho zdroja pitnej vody na Slovensku. Napriek tomu na

vodnom toku Malý Dunaj boli v hodnotenom období zaevidované 3 prípady MZV, pričom v dvoch prípadoch sa MZV prejavilo plávajúcimi znečisťujúcimi látkami - ropnými látkami na hladine vodného toku Malý Dunaj, v jednom prípade išlo o nedovolené vypúšťanie odpadových vôd, pričom došlo k úhynu značného množstva rýb.

Inšpekcia v rámci plnenia úlohy Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 62 ods. 8 vodného zákona zabezpečuje aj prevádzkovanie Medzinárodného varovného strediska Slovenskej republiky v súlade s Dohovorom o spolupráci pri ochrane a trvalom využívaní Dunaja (Medzinárodná komisia na ochranu rieky Dunaj – ICPDR so sídlom vo Viedni, základné medzinárodné varovné stredisko PIAC 04 SLOVAKIA). V roku 2023 bola 1 krát aktivovaná činnosť Komunikačnej jednotky Základného medzinárodného varovného strediska (PIAC 04) Slovensko na ústredí - ÚIOV v rámci Medzinárodného systému včasného varovania v povodí rieky Dunaj, a to v súvislosti so žiadosťou o poskytnutie informácie od PIAC 03 - Česká republika k znečisteniu vodného toku Bošáčka na území SR. Na základe prevádzkovania Medzinárodného systému včasného varovania v povodí rieky Dunaj sa inšpekcia v roku 2023 zúčastnila aj dvoch testovaní v rámci Danube Accident Emergency Warning System (ďalej len „AEWS“). Prvé testovanie AEWS 2.0 sa uskutočnilo dňa 09.05.2023 vo večerných hodinách pracovného dňa. Toto testovanie nebolo vopred oznámené a jeho cieľom bolo preverenie funkčnosti systému AEWS, rýchlosti reakcie jednotlivých medzinárodných varovných stredísk v celom povodí Dunaja, ako aj základné používanie uvedeného systému. Druhé spoločné testovanie AEWS 2.0, ktoré bolo zamerané na preverenie funkčnosti Medzinárodného systému včasného varovania v povodí Dunaja a spoluprácu základných medzinárodných varovných stredísk v celom povodí Dunaja (PIACs) pri prípadnom vzniku „havárie“ na vodnom toku medzinárodného významu, sa uskutočnilo dňa 05.10.2023 v Sarajeve a súčasne online prostredníctvom videokonferencie cez aplikáciu Zoom. Obidve testovania boli koordinované sekretariátom Medzinárodnej komisie na ochranu rieky Dunaj (ICPDR) so sídlom vo Viedni.

V rámci riešenia MZV inšpekcia podľa ustanovenia § 41 ods. 10 vodného zákona je oprávnená vyžadovať spoluprácu orgánov štátnej správy, pôvodcu ak je známy, správcu vodného toku, záchranných zložiek integrovaného záchranného systému, ako aj iných právnických osôb a fyzických osôb. V rámci tejto spolupráce môže inšpekcia ustanoviť z týchto zástupcov aj pracovnú skupinu. V roku 2023 z celkového počtu 125 evidovaných MZV inšpekcia požiadala o spoluprácu pri riešení MZV, resp. ustanovila pracovnú skupinu v 94 prípadoch.

Spolupráca orgánov a organizácií zúčastňujúcich sa riešenia MZV v roku 2023 bola na dobrej úrovni vzhľadom na dodržiavanie dohodnutých a zaužívaných postupov v rámci riešenia MZV, ako aj vzhľadom k dlhodobej vzájomnej spolupráci. Taktiež spolupracujúce subjekty rešpektovali požiadavky inšpekcie a nevyskytli sa žiadne vážnejšie problémy. Spolupráca so zástupcami Hasičského a záchranného zboru (ďalej len „HaZZ“) a Policajným zborom Slovenskej republiky (ďalej len „PZ“) sa využíva najmä pri MZV vzniknutých v súvislosti s dopravnými nehodami a úmyselným poškodením zariadení, pri ktorom dochádza k úniku znečisťujúcich látok. Osobitne treba vyzdvihnúť spoluprácu s HaZZ, ktorého príslušníci spolupracujú s inšpekciou pri riešení takmer každého MZV spojeného s únikom znečisťujúcich látok a pri odstraňovaní škodlivých následkov MZV poskytujú významnú technickú pomoc. V neposlednom rade sa zlepšila aj spolupráca s občanmi SR a to najmä pri priamom nahlasovaní MZV inšpekcii, pričom ochotnejšie poskytujú požadované informácie, čo je taktiež dôsledkom dlhodobej informačnej činnosti inšpekcie.

V roku 2023 bola spolupráca na relatívne dobrej úrovni aj so správcom vodných tokov – Slovenským vodohospodárskym podnikom, š. p., Bratislava a jeho odštepnými závodmi (ďalej len „SVP, š.p.“), ktorí sa zúčastňovali riešenia MZV predovšetkým vzniknutých na vodných

tokoch. V rámci ustanovených pracovných skupín sa SVP, š.p. prostredníctvom svojich laboratórií zúčastňoval pri riešení MZV a pre potreby inšpekcie zabezpečoval aj akreditované odbery a analýzy vzoriek odobratých vôd, avšak nie vždy vedel zabezpečiť okamžitý výjazd svojich pracovníkov a následný odber vzoriek vôd, a to nielen počas sviatkov a dní pracovného pokoja, ale ani počas pracovných dní, vzhľadom na skutočnosť, že pracovníci SVP š.p., nemajú zabezpečenú nepretržitú služobnú pohotovosť.

V prípade, že MZV bolo ohlásené na vodnom toku a v jeho dôsledku došlo aj k úhynu rýb (ryby sú všetky vodné stavovce dýchajúce žiabrami - kruhoústnice, drsnokožce, lúčoplutvovce, vodné mäkkýše, kôrovce a iné planktonické či bentické bezstavovce žijúce vo vodách), inšpekcia spolupracovala s miestne príslušnou Regionálnou veterinárnou a potravinovou správou, ktorá zabezpečovala odber a prepravu odobratého materiálu do laboratória na analýzy.

V hodnotenom období v rámci riešenia MZV keď nebol zistený pôvodca MZV, boli v **1** prípade práce na bezprostredné zneškodnenie a odstránenie škodlivých následkov MZV hradené z finančných prostriedkov Environmentálneho fondu a to v celkovej výške **16 800,0 eur**.

Pri riešení MZV v prípade, že bol zistený pôvodca MZV, inšpekcia vydávala príkazy pôvodcom MZV ústne a následne tieto príkazy boli zaznamenané v dokumentoch z riešenia MZV. Tieto príkazy boli následne kontrolované v rámci zasadnutí pracovných skupín. Oproti minulému roku, v roku 2023 inšpekcia v správnom konaní neuložila žiadnemu pôvodcovi MZV opatrenia na odstránenie škodlivých následkov MZV, nakoľko všetky termínované opatrenia, ktoré boli uložené v rámci riešenia MZV, boli splnené.

Pri riešení MZV inšpekcia zisťuje pôvodcu MZV a to preukázaním príčinnej súvislosti s prevádzkovaním zariadenia v čase, keď došlo k MZV. Za spôsobené MZV v roku 2023 pôvodcom MZV bolo uložených v správnom konaní 10 pokút v celkovej výške 46 900 eur a v roku 2024 v správnom konaní bude 24 pôvodcom MZV uložená pokuta podľa vodného zákona.

V **25** prípadoch MZV, ktoré naplnili znaky MZV, inšpekcia nezistila príčinnú súvislosť pôvodcu MZV s prevádzkovaním zariadenia v čase, keď došlo k MZV, a preto pokuta za spôsobené MZV nebola uložená. Išlo o MZV, ktoré vznikli na základe nepredvídateľnej situácie, ako napr. zrážka so zverou, prekážkou v jazdnej dráhe dráhového vozidla, nezapríčinená technická porucha (defekt, skrat elektronického zariadenia), mimoriadna udalosť (požiar, krádež) či v dôsledku poveternostných vplyvov.

V **42** prípadoch MZV pokuta pôvodcom MZV nebola uložená. Z uvedeného počtu (42) v **9** prípadoch bolo riešením MZV zistené, že sa jedná o fyzické osoby, a preto boli tieto MZV odstúpené na miestne príslušné Okresné úrady. V **11** prípadoch je MZV v riešení, následne podľa preukázania príčinnej súvislosti pôvodcu MZV s prevádzkovaním zariadenia v čase, keď došlo k MZV, môže byť uložená pokuta.

Zo závažnejších MZV, ktoré zaevidovala inšpekcia v roku 2023 možno uviesť nasledovné MZV:

1. Znečistenie vodného toku Štiavničanka v dôsledku úniku hnojovice (tekutej zložky maštalného hnoja) z poľného hnojiska v obci Liptovská Štiavnica, okres Ružomberok - MZV 056-013-2023-ZA zo dňa 28.04.2023

Dňa 28.04.2023 o 19:37 hod. ohlásil zástupca Miestnej organizácie Slovenského rybárskeho zväzu v Ružomberku (ďalej len „MsO SRZ Ružomberok“) na OIOV, IŽP Žilina (ďalej len

„OIOV Žilina“) znečistenie vodného toku Štiavničanka do tmavohneda, zápach po organických hnojivách, penenie a taktiež hromadný úhyn rýb vo vodnom toku Štiavničanka.

OIOV Žilina na základe prijatého hlásenia po príchode na miesto udalosti ustanovil pracovnú skupinu pre riešenie MZV zo zástupcov MsO SRZ Ružomberok, správcu toku SVP, š. p., OZ Ružomberok a Obvodného oddelenia Policajného zboru Liptovská Teplá. Následne bola vykonaná vizuálna obhliadka miesta, kde unikala znečisťujúca látka do miestneho potoka Štiavničanka v k. ú. Liptovská Štiavnica, pod miestom kde bola situovaná poľná skládka maštalného hnoja patriaca miestnemu poľnohospodárskemu družstvu. Z vizuálnej obhliadky bolo zistené, že z objektov skladovania (sklad maštalného hnoja a akumulčná žumpa na skladovanie tekutej zložky maštalného hnoja) poľnohospodárskeho družstva dochádzalo k vytekaniu znečisťujúcej látky (hnojovica). Tekutá zložka maštalného hnoja z poľného hnojiska vytekala po ceste dolu svahom smerom k potoku, aj v otvorenom rigole vedľa cesty, taktiež z výveru na poli, ktorý sa spájal s tekutou zložkou v rigole vedľa cesty a spoločne priepustom popod cestu tiekli do vodného toku Štiavničanka. Voda vo vodnom toku bola sfarbená do tmavohneda, penila a na mieste sa šírila zápach po organických hnojivách.

Predpokladanou príčinou vzniku MZV bolo preplnenie skládky maštalného hnoja, pričom následnou enormnou tvorbou jeho tekutej zložky (hnojovice) došlo k preplneniu a jej preliatiu cez otvor žumpy. Hnojovica sa následne po preplnení žumpy začala roztekať do okolitého prostredia. Taktiež priamo zo skládky maštalného hnoja cez provizórne vybudovanú hrádzu (pričom v čase MZV došlo k jej pretrhnutiu) vytekala tekutá zložka hnoja (hnojovica) smerom k povrchovému toku Štiavničanka aj inou trasou povedľa cesty, ako hnojovica z preplnenej žumpy.

Na vybudovanie poľnej skládky maštalného hnoja nemalo poľnohospodárske družstvo vydaný súhlas orgánu štátnej vodnej správy v zmysle § 27 vodného zákona, skládka bola vybudovaná len provizórne bez kontrolných systémov na včasné zistenie únikov znečisťujúcej látky.

Pôvodcom MZV bolo Poľnohospodárske družstvo, so sídlom 034 71 Ludrová 419, IČO: 00195693 (ďalej len „PD Ludrová“), ktorý je prevádzkovateľom a vlastníkom zariadení na skladovanie maštalného hnoja a jeho tekutej zložky - hnojovice, z ktorých unikli znečisťujúce látky do okolitého prostredia.

Na základe Znaleckého posudku, ktorým znalec z odboru vodného hospodárstva odvetvie rybárstvo a rybníkársťvo, stanovoval príčinu ohrozenia a poškodenia životného prostredia podľa § 304 ods. 1 písm. b/TZ, došlo predmetnou udalosťou k otrave a úhynu rýb, pstruha potočného (*Salmo trutta m. fario*) a pstruha dúhového (*Oncorhynchus mykiss*), v odchovnom lososovom pstruhovom revíry 3-4010-4-2 Štiavničanka pridelenému MsO SRZ Ružomberok, ktorej tým vznikla škoda v hodnote 3390 eur.

Nekontrolovateľným únikom znečisťujúcej látky (hnojovice) z PD Ludrová do vodného toku Štiavničanka došlo dňa 28.04.2023 k nedovolenému zaobchádzaniu so znečisťujúcou látkou. V dôsledku predmetného konania pôvodca MZV spôsobil MZV podľa ustanovenia § 41 ods. 1 vodného zákona, za čo mu v roku 2024 môže byť uložený sankčný postih až do výšky 165 000 eur.

Obr. č. 1 Únik znečisťujúcej látky (hnojovice) do vodného toku Štiavničanka

Obr. č. 2 Uhynuté ryby v dôsledku spôsobeného MZV na vodnom toku Štiavničanka

2. Znečistenie vodného toku Čerešňový potok v dôsledku nedovoleného zaobchádzania so znečisťujúcou látkou (tlačiarenská farba) v obci Velčice, okres Zlaté Moravce -

MZV 074-005-2023-SP NR zo dňa 29.05.2023

Dňa 29.05.2023 nahlásil cca o 19.00 hod. starosta obce Velčice na OIOV, IŽP Bratislava, Stále pracovisko Nitra (ďalej len „*OIOV SP Nitra*“), že občania obce Velčice spozorovali v toku červenú farbu. OIOV SP Nitra po prijatí hlásenia kontaktoval dispečing povodia Váhu a požiadala o preverenie ohlásenej situácie. Taktiež informoval o mimoriadnej udalosti envirokriminálnu políciu Nitra.

Vizuálnou obhliadkou ohláseného miesta MZV dňa 29.5.2023 o 21.00 hod. nebola zistená príčina ani pôvodca MZV, avšak OIOV SP Nitra v súčinnosti s envirokriminálnou políciou Nitra odobral vzorky neznámej červenej látky a tieto boli doručené do Kontrolného chemického laboratória civilnej ochrany v Nitre na analýzu. Úhyn rýb vo vodnom toku nebol pozorovaný. Následne pokračoval OIOV SP Nitra v riešení dňa 30.5.2023.

Starosta obce Velčice dňa 30.05.2023 o 09:00 hod. informoval inšpekciu, že občan obce Velčice sa prišiel ráno priznať a na obecnom úrade uviedol, že on oplachoval na vodnom toku Čerešňový potok sudy od potravinárskej farby. Ďalej uviedol, že dňa 29.5.2023 dostal do daru od syna dva plastové sudy, ktoré chcel použiť ako nádoby na zber dažďovej vody na polievanie záhrady, pretože sud, ktorý doteraz používal bol už prasknutý. Predmetné sudy boli zakúpené na Malante pri Nitre. Jeden sud mal objem 200 l, pričom pri ich kúpe bol informovaný, že v sudoch sú pozostatky potravinárskeho farbiva, ktoré je neškodné a používa sa pri výrobe zákuskov. Následne sud s červenou farbou opláchol v Čerešňovom potoku za záhradou. Druhý sud s bielou farbou ostal nedotknutý. Keď zistil čo spôsobila červená farba na vodnom toku a po zistení, že v obci prebieha riešenie MZV, tak v ranných hodinách nasledujúceho dňa, t. j. dňa 30.05.2023 informoval starostu obce, že on vypláchol sud s červenou farbou vo vodnom toku. OIOV SP Nitra následne vykonal obhliadku pozemku fyzickej osoby. Obhliadkou bolo zistené, že na pozemku rodinného domu sa skutočne nachádza vypláchnutý 200 litrový sud s červenou farbou. Sud s bielou farbou nebol vypláchnutý.

OIOV SP Nitra ďalej pokračoval v riešení MZV a vykonal kontrolu na mieste, kde pôvodca MZV kúpil predmetné 200 l sudy. Na základe informácií uvedených na etikete zo sudov zistil, že pôvodnou látkou v uvedených sudoch nebolo potravinárske farbivo, ale tlačiarenská farba. Po otvorení viacerých sudov bolo zistené, že tieto zapáchali po chemických látkach.

Okamžité opatrenia na odstránenie následkov MZV neboli pôvodcovi MZV uložené, nakoľko v dôsledku veľkého prietoku vody vo vodnom toku Čerešňový potok došlo k okamžitému nariadeniu vody v toku, čím sa zabránilo úhynu rýb, ako aj ďalším následkom na flóre a faune vo vodnom toku v dôsledku MZV.

Na základe zistených skutočností a vzhľadom k tomu, že pôvodcom MZV bola fyzická osoba, OIOV SP Nitra sankčný postih neuložil, avšak predmetnú vec postúpil na doriešenie Okresnému úradu Zlaté Moravce.

V tejto súvislosti inšpekcia zároveň upozorňuje a vyzýva občanov SR, aby konali vždy obozretne, s cieľom predchádzať škodám na životnom prostredí a v žiadnom prípade, aby nevyplachovali sudy, či iné zariadenia s obsahom neznámej látky do vodného toku.

Obr. č. 3 Znečistenie Čerešňového potoka tlačiarenskou červenou farbou

Obr. č. 4 Znečistený sud

Obr. č. 5 Skladové priestory

3. Znečistenie vodného toku Jarčie v dôsledku nedovoleného vypúšťania odpadových vôd z ČOV Dvorníky, obec Dvorníky, okres Hlohovec - MZV 046-003-2023-SP NR zo dňa 18.04.2023

Dňa 18.04.2023 cca o 12.15 hod. nahlásil hlavný hospodár Miestnej organizácie Slovenského rybárskeho zväzu Sered' (ďalej len "MsO SRZ Sered'") na OIOV SP Nitra spozorovaný úhyn rýb, prevažne kaprov v množstve cca 150 kusov na rybníku (vodná nádrž) v obci Pusté Sady. Ďalej uviedol, že pravdepodobnou príčinou úhynu rýb je únik močovky v dôsledku jej aplikácie na okolitú poľnohospodársku pôdu a jej možného úniku do rybníka.

OIOV SP Nitra vizuálnou obhliadkou na mieste ohlásenej udalosti spozoroval poľnohospodársky stroj na susednom pozemku. Na základe zhodnotenia terénu však konštatoval, že nie je možné, aby v prípade niektorej aplikácie močovky na susednom pozemku došlo k jej odtoku a prieniku do rybníka, nakoľko rybník má vybudovanú vyššiu hrádzu ako sú okolité pozemky.

Na mieste vykonal operatívne hodnotenie kvality vody v rybníku, meranie obsahu kyslíka, a meranie N-H_4^+ a pH vody. Hodnotenie kvality vody vykonal na troch stanovištiach po obvode rybníka. Obsah kyslíka bol v priemere 14,31 mg/l pri teplote vody 13,1 °C, amoniakálny dusík N-H_4^+ nebol vo vode preukázaný (0 mg/l) a hodnota pH vody bola cca 7. V rámci miestnej obhliadky rybníka OIOV SP Nitra spozoroval dva kusy uhynutých rýb v stave rozkladu. Z uvedeného dôvodu ďalej pokračoval v riešení a zisťovaní možných príčin vzniku MZV. Zistil, že vodná nádrž v obci Pusté Sady je napájaná cez vodný tok Jarčie. OIOV SP Nitra pokračoval obhliadkou vodného toku v smere proti prúdu, z hľadiska niektorej identifikácie príčiny MZV. OIOV SP Nitra zistil, že v blízkosti vodnej nádrže v obci Pusté Sady sa nachádzajú dve čistiarne odpadových vôd (ďalej len „ČOV“), jedna v obci Zemianske Sady a ďalšia v obci Dvorníky.

Obr. č. 6 Výustný objekt ČOV Dvorníky

Obr. č. 7 Odpadová voda vtekajúca do toku Jarčie

OIOV SP Nitra telefonicky kontaktoval starostu obce Zemiansky Sady a požiadal ho o sprístupnenie areálu ČOV z dôvodu obhliadky. Prevádzkovateľom ČOV Zemianske Sady je Západoslovenská vodárenská spoločnosť a.s. Pri obhliadke výustného objektu na ČOV Zemianske Sady, za prítomnosti pracovníka obce, OIOV SP Nitra vizuálnym hodnotením nezistil žiadne znaky znečisťovania vodného toku Jarčie pri vypúšťaní odpadovej vody z ČOV Zemianske Sady. Z výustného objektu ČOV tiekla do vodného toku Jarčie čistá voda bez zafarbenia, zákalu a zápachu.

Následne OIOV SP Nitra kontaktoval starostu obce Dvorníky, pričom pri obhliadke areálu ČOV Dvorníky s pracovníkmi ČOV, OIOV SP Nitra zistil, že z výustného objektu ČOV Dvorníky sú do vodného toku Jarčie, v r.km 20,00, vypúšťané, na základe vizuálneho a čuchového zhodnotenia, nedostatočne prečistené odpadové vody. Vypúšťaná odpadová voda z výustného objektu bola zakalená, zafarbená do bledohnedej farby a spôsobovala na hladine vodného toku zapenenie a bolo ju cítiť po splaskoch, čím sa naplnili hlavné znaky mimoriadneho zhoršenia vôd podľa ustanovenia § 41 ods. 1 vodného zákona. Nad úrovňou výustného objektu bola voda bez známkov vyššie popísaného znečistenia. V smere prúdenia vody bolo vo vodnom toku pozorované zakalenie, zafarbenie a pena na hladine vody ešte do vzdialenosti cca 15 m, následne nebolo hladinu vodného toku vidieť, z dôvodu vysokých zárastov v koryte vodného toku.

OIOV SP Nitra na mieste vykonal operatívny odber bodovej vzorky vypúšťanej odpadovej vody z výustného objektu ČOV Dvorníky pre potreby kvalitatívnej analýzy, v čase cca 15.00 hod., za účelom zistenia príčiny MZV a rozsahu MZV. OIOV SP Nitra tiež na mieste kontaktoval SVP, š.p, OZ Piešťany, správcu vodného toku Jarčie a požiadal ich o súčinnosti pri odbere vzorky z dôvodu kvalitatívnej analýzy.

Na základe výsledkov laboratórnych rozborov odobratých vzoriek vôd OIOV SP Nitra konštatoval, že vypúšťaním odpadových vôd, s vysokými koncentračnými hodnotami znečistenia v ukazovateľoch dusík celkový a celkový fosfor, rozpustné látky (105°C) a rozpustné látky (550 °C), bez povolenia orgánu štátnej vodnej správy, do vodného toku Jarčie, v r. km 20,00, ľavobrežne, výustným objektom z ČOV Dvorníky, k.ú. Dvorníky, došlo k MZV podľa ustanovenia § 41 ods. 1 vodného zákona, ktoré sa vo vodnom toku Jarčie prejavilo zakalením

vody, bledohnedým zafarbením vody, penením vody a zápachom po splaškoch. Za uvedené MZV bola obci Dvorníky uložená pokuta vo výške 16 500 eur.

4. Znečistenie vodného toku Plachtinský potok v dôsledku úniku fermentátu pri požiari Bioplynovej stanice SPARK, s.r.o. Stredné Plachtince v obci Stredné Plachtince, okres Veľký Krtíš - MZV 189-044-2023-BB zo dňa 05.11.2023

Dňa 05.11.2023 o 10:00 hod. oznámil pracovník Krajského riaditeľstva HaZZ na OIOV, IŽP Banská Bystrica (ďalej len „OIOV Banská Bystrica“) požiar bioplynovej stanice (ďalej len „BPS“) v k. ú. obce Stredné Plachtince, pri ktorom došlo k úniku znečisťujúcej látky - fermentátu do okolia.

OIOV Banská Bystrica vizuálnou obhliadkou v mieste ohláseného vzniku MZV zistil, že dňa 05.11.2023 došlo k požiaru vo velíne BPS, pri ktorom došlo k poškodeniu ovládacích ventilov fermentora č.1 a č. 2, pričom došlo aj k poškodeniu potrubných rozvodov. V dôsledku poškodenia ventilov došlo k úniku nezisteného množstva fermentátu z fermentora č. 1 do velína, následne na betónové plochy BPS a do prostredia súvisiaceho s podzemnými vodami (pôdy) v okolí BPS. Uniknutý fermentát nariadený vodami z povrchového odtoku stekal do cestného rigola a následne do vodného toku Plachtinský potok. V dôsledku požiaru BPS došlo k vyhoreniu elektroinštalácie, poškodeniu ventilov, potrubných rozvodov a krycích plachiet na fermentoroch.

MZV sa prejavilo tmavohnedým zafarbením vody a zápachom vody v Plachtinskom potoku po fermentáte, penením vody a výskytom fermentátu v prostredí súvisiacom s podzemnými vodami (pôda). V čase vzniku MZV boli v k.ú. obce Stredné Plachtince intenzívne zrážky, čo malo za následok, že prietok vody v Plachtinskom potoku a vodnom toku Krtíš bol veľmi vysoký, čím dochádzalo k nariadeniu uniknutého fermentátu. Členovia Miestnej organizácie Slovenského rybárskeho zväzu Veľký Krtíš (ďalej len „MsO SRZ Veľký Krtíš“) vykonali dňa 05.11.2023 vizuálnu obhliadku Plachtinského potoka ako aj vodného toku Krtíš, pri ktorej nebol zistený úhyn rýb.

Príslušníci HaZZ dňa 05.11.2023 vykonali bezprostredné opatrenia na zneškodnenie MZV a odstránenie následkov MZV, uhasili požiar vo velíne BPS a vo fermentoroch, vykonali chladenie ovládacích ventilov a následne vykonali uzavretie ventilov na fermentoroch. Následne osadili hasičské hadice po obvode betónových plôch BPS, čím časť uniknutého fermentátu zachytili na betónových plochách BPS, vykonali upchatie cestného priepustu (vybudovaného na štátnej ceste Dolné Plachtince - Stredné Plachtince) kanalizačnou upchávkou, avšak v dôsledku vysokého prietoku vody v cestnom rigole došlo k vytrhnutiu kanalizačnej upchávky, v mieste najväčšieho stekania fermentátu do cestného rigola vykonali zahradenie cestného rigola zeminou a taktiež vykonávali čistenie betónových plôch od uniknutého fermentátu.

Pôvodca MZV spoločnosť SPARK, s.r.o. Stredné Plachtince na základe príkazov pracovnej skupiny zabezpečil fekálne cisternové vozidlá (9 ks), ktorými odčerpával fermentát zachytený na betónových plochách a v cestnom rigole. Následne bol odčerpaný fermentát vyvážený na BPS spoločnosti AGROPEX, s.r.o. Sklabiná, pričom dňa 05.11.2023 bolo vyvezených cca 400 m³ uniknutého fermentátu. Ďalej pôvodca MZV vyhlbil ryhu medzi BPS a poľnou cestou o dĺžke cca 50 m a hĺbke cca 1 m, v ktorej sa zachytával po svahu stekajúci fermentát a zachytený fermentát odčerpával do koncového skladu BPS špeciálnym vozidlom od spoločnosti SEZAKO s.r.o. Trnava, ktoré taktiež vyčerpávalo fermentát z fermentorov do požiarom nepoškodených koncových skladov BPS v množstve 14 m³/hod.

Riešenie MZV doposiaľ nie je ukončené, následne po preukázaní príčinnej súvislosti vzniku MZV s prevádzkovaním BPS spoločnosťou SPARK, s.r.o. Stredné Plachtince môže byť pôvodcovi MZV v roku 2024 uložený sankčný postih až do výšky 165 000 eur.

Obr. č. 8 Pohľad na požiarom zničené nádrže na fermentát

Obr. č. 9 Prečerpávanie fermentátu

Obr. č. 10 Cesta šírenia uniknutého fermentátu z BPS SPARK, s.r.o. Stredné Plachtince

Obr. č. 11 Znečistenie vodného toku Plachtinský potok